

Piše: Katica Katić

Švicarci najosiguranija nacija na svijetu

■ **Udio švicarske industrije osiguranja u ukupnoj svjetskoj industriji je 1,2 posto, a u europskoj 3 posto. Međutim, premija osiguranja po stanovniku u Švicarskoj iznosi za naše prilike vrtoglavih 7100 CHF (oko 44.000 kuna), te su po tom parametru razvijenosti Švicarci zasjeli visoko na svjetski tron i slove za najosiguraniju naciju u svijetu**

Švicarska, zemlja tisuću jezera, čokolade, sira, satova i najrazvijenije kulture osiguranja u svijetu. Ta je zemlja po mnogočemu jedinstvena i ugodna za život, pa stoga i ne čudi što godinama mami ljude iz cijeloga svijeta. Na površini od 41285 četvornih metara živi 7.952.600 stanovnika (193 po km²), od kojih su čak 23 posto stranci koji ne posjeduju švicarsku putovnicu. Bruto domaći proizvod u 2011. iznosio je 506.6 mlrd. CHF, odnosno 59.700 CHF po stanovniku. Unatoč problemima s tečajem franka koji je izazvao pad izvoza u pojedinim industrijama, ove je godine zabilježen dvostruko veća stopa rasta BDP-a negoli u susjednoj Njemačkoj, a stopa nezaposlenosti, prema podacima za srpanj 2012. godine, iznosila je samo 2,7 posto.

Visoka razina kvalitete života utjecala je i na produljenje životnog vijeka, pa je prosječni očekivani životni vijek za Švicarke 84,7, a Švicarce 80,3 godina. Glavni grad je Bern, a najveći Zürich sa 360.000 sta-

novnika, na čijim se ulicama najviše osjeti multikulturalni duh. Zürich je švicarska osigurateljna meka, ali i ne samo to. Uz London i New York, on je treće najvažnije osigurateljno središte u svijetu. Posebno je omiljen među reosigurateljima (62 reosiguratelja imaju sjedište u Zürichu), jer je zahvaljujući visokoj kvaliteti života privlačan najvećim stručnjacima iz tog područja.

Tome, naravno, pridonose i vrlo otvoreno financijsko tržište, dobra globalna povezanost, povoljna administrativna, pravna i regulatorna infrastruktura Züricha, odnosno Švicarske, kao i visokoobrazovana i kvalificirana radna snaga cijele osigurateljne industrije. Postoje, dakle, jako dobri razlozi zašto je upravo Švicarska prva na ljestvici globalnog indeksa konkurentnosti.

Premija po stanovniku 7100 CHF

Prema statističkom izvješću tvrtke Swiss Re iz 2011. godine, udio švicarske industrije osiguranja u ukupnoj svjetskoj industriji je 1,2 posto, a u europskoj 3 posto. Među-

Tablica 1: Broj osiguratelja po vrstama osiguranja

Vrste osiguranja	Osiguratelji sa sjedištem u Švicarskoj	Podružnice stranih osiguratelja	Ukupno
Životna osiguranja	20	4	24
Zdravstvena osiguranja	21	4	25
Neživotna osiguranja	58	41	99
Reosiguratelji	27	-	27
Reosiguratelji -Captives*	35	-	35
Broj nadziranih osiguratelja	161	49	210

Izvor: Finma (Eidgenössische Finanzmarkt Aufsicht Schweiz)

*Captive je oblik osiguravajućeg društva koji u potpunosti pripada vlasniku izvan osigurateljne branše, a osigurava osigurateljno tehničke rizike tog koncerna

tim, premija osiguranja po stanovniku u Švicarskoj iznosi za naše prilike vrtoglavih 7100 CHF (oko 44.000 kuna), te su po tom parametru razvijenosti industrije osiguranja Švicarci zasjeli visoko na svjetski tron i slove za najosiguraniju naciju u svijetu. Stoga njihova industrija osiguranja svakako zaslužuje našu pozornost.

Gospodarski značaj

Udio ukupne premije osiguranja u BDP iznosi 4,4 posto, što branšu svrstava među osam najjačih gospodarskih grana. Udio osiguratelja u financijskom sektoru iznosi, pak, visokih 40 posto. Nadalje, švicarski osiguratelji vrlo su važni i cijenjeni poslodavci koji diljem svijeta zapošljavaju 124.000 ljudi, od toga 49.000 u Švicarskoj (oko 1 posto od ukupno radno sposobnog stanovništva).

Međutim, tih jedan posto generira 4,4 posto bruto domaćeg proizvoda, te je profitabilnost po zaposlenom s punim radnim vremenom ne samo iznadprosječna u odnosu na realni sektor, nego je veća i od bankarskog. Veću produktivnost ostvaruju samo energetska i kemijska industrija. Svaki šesti zaposlenik radi povremeno (nije zaposlen na puno radno vrijeme), a svaki peti je savjetnik u osiguranju. Osiguratelji pridaju golemu pozornost stručnom obrazovanju koje uvelike pridonosi profitabilnosti branše. Trenutačno se 2000 osoba nalazi na različitim stručnim osposobljavanjima. Značajan dio svojih rezervi za buduće isplate osiguratelji stavljaju

na raspolaganje gospodarskom ciklusu, i to u obliku vrijednosnih papira, ulaganja u nekretnine te hipotekarne kredite. Iznos ukupnih ulaganja kreće se oko 470 mlrd. CHF, što ih svrstava među vrlo značajne investitore, kako u zemlji tako i u inozemstvu. Na kraju 2011. iznos tuzemnih ulaganja iznosio je 303 mlrd. CHF, od toga životnih osiguratelja 240 mlrd. (ponajviše u vrijednosne papire s fiksnom kamatnom stopom 61 posto, te nekretnine, započetu gradnju i građevinska zemljišta 12 posto), a neživotnih 63 mlrd. (prvenstveno u vrijednosne papire s fiksnom kamatnom stopom 41 posto, te ulaganja 25 posto). Uz to, oni su i vrlo značajni porezni obveznici, čija porezna obveza godišnje iznosi oko 1 milijarde CHF, što svakako pridonosi gospodarskom značaju zemlje.

Čak 210 osiguratelja

Prema podacima švicarskog nadzornog tijela za financijski sektor - FINMA (Eidgenössische Finanzmarkt Aufsicht) u 2011. na tom osigurateljnem tržištu poslovalo je ukupno 210 osiguratelja, od čega njih 161 sa sjedištem u Švicarskoj, a 49 su podružnice stranih osiguratelja.

Švicarski osiguratelji su u 2011. u zemlji i inozemstvu ostvarili ukupno 174 mlrd. CHF bruto premije osiguranja. Ukupna premija za životna i neživotna osiguranja na domaćem osigurateljnem tržištu iznosila je 58,7 mlrd. CHF, od čega se 32,76 milijardi, odnosno 55,80 posto odnosilo na životna osiguranja, a 25,94 mlrd.

Iznos ukupnih ulaganja kreće se oko 470 mlrd. CHF, što švicarske osiguratelje svrstava među vrlo značajne investitore, kako u zemlji tako i u inozemstvu

ili 44,20 posto na neživotna osiguranja, što švicarsko osigurateljno tržište svrstava među sedam najvećih europskih tržišta osiguranja. S obzirom na to da je gotovo 70 posto ostvarene zaračunate bruto premije osiguranja ostvareno u inozemstvu, industrija osiguranja za Švicarsku vrlo je značajan izvozni proizvod (vidjeti podatke za 2010).

U 2011. ukupna premija osiguranja rasla je za 109 milijuna CHF, odnosno 0,3 posto, što je ponajprije zasluga rasta premije osiguranja kolektivnog osiguranja života, tzv. berufliche Vorsorge (profesionalna mirovinska skrb ili II. stup), a čiji rast iznosi 6,2 posto.

Naime, osim brojnih otvorenih i zatvorenih obveznih mirovinskih fondova za upravljanje doprinosima obvezne individualne kapitalizirane štednje (II. stupa), tim poslovima u Švicarskoj se mogu baviti i osiguratelji. Stoga su brojna, većinom mala i srednja poduzeća, upravljanje tim doprinosima povjerala osigurateljima. Drugi stup je obvezan za sve zaposlenike čija godišnja bruto plaća prelazi 20.880 CHF. S druge strane, stopa klasičnog pojedinačnog osiguranja života je opala u odnosu na 2010. godinu, što je posljedica pada kamatnih stopa u 2011. za 100 baznih bodova u svim kategorijama proizvoda.

Osiguratelji su spas potražili u lansiranju inovativnih štednih programa, ali bez većeg uspjeha. Pad prodaje životnih osiguranja putem podružnica u inozemstvu je dugoročni trend, s obzirom na to da švicarski osiguratelji inozemne poslove sve više prepuštaju svojim tvrtkama kćerkama, koje fleksibilnije i s više slobode mogu reagirati na lokalne tržišne uvjete.

Tablica 2: Struktura premije osiguranja na svjetskoj razini za 2010. godinu

	Švicarska	Inozemstvo	Ukupno
Životna osiguranja	30,1	45,0	75,1
Neživotna osiguranja	24,9	37,2	62,1
Osiguratelji ukupno u mlrd. CHF	55,0	82,2	137,2
Reosiguratelji*	1,5	29,8	36,3
Ukupno u mlrd CHF	56,5	112,0	168,5
Udio u postocima	33,6%	66,4%	100%

*procjena Švicarskog udruženja osiguratelja

Izvor: Schweizerische Versicherungsverband

Odnos životnih i neživotnih osiguranja

Ukupna premija neživotnih osiguranja iznosila je 25,28 mlrd. CHF, pa je tako zabilježen rast 1,4 posto u odnosu na prethodnu godinu. Rastu premije zdravstvenih osiguranja pridonijeli su veći zahtjevi za povećanim rezerviranjima pojedinih zdravstvenih osiguratelja, povećanje troškova u različitim dopunskim zdravstvenim osiguranjima i dnevnoj naknadi, kao i starenje osiguranika, što je utjecalo na poskupljenje premije te vrste osiguranja. Pad premija osiguranja požarnih osiguranja i osiguranja od nezgode 1,4 posto posljedica je vrlo konkurentnog okruženja. Na pad premije osiguranja od nezgode dodatno je utjecala liberalizacija tarifa, što je izazvalo sniženje cijena. Autoosiguranja su rasla zahvaljujući rastu prodaje automobila, koja su se najčešće kupovala putem leasinga. Zdravstveno osiguranje i osiguranje od posljedica nezgode u Švicarskoj su obvezna osiguranja. Uz obvezno zdravstveno osiguranje za koje obveza ugovaranja postoji od rođenja, moguće je ugovoriti i dodatno zdravstveno osiguranje. Obvezno zdravstveno osiguranje (bolest, porod te nezgoda ako osoba ne posjeduje obvezno osiguranje od nezgode) regulirano je Zakonom o zdravstvenom osiguranju (Krankenversicherungsgesetz), a obveznici se mogu osigurati u jednoj od 90 tzv. bolesničkih blagajni (Krankenkasse) čiji rad nadzire Federalni zavod za javno zdravstvo (Das Bundesamt für Gesundheit

Prema podacima Švicarskog udruženja osiguratelja (Schweizerische Versicherungsverband) švicarski su osiguratelji prošle godine svake sekunde u prosjeku isplatili 1371 CHF osigurnine

- BAG). Dodatna zdravstvena osiguranja koja nude širi opseg usluge od osnovne mogu se ugovoriti ili u bolesničkim blagajnama ili kod osiguratelja. Ona sklopljena kod osiguratelja regulirana su Zakonom o ugovoru o osiguranju. Ti osiguratelji (njih 21) pod nadzorom su FINM-e. Osiguranje od nezgode je od 1984. obvezno za sve zaposlene, praktikante, učenike na praksi kao i volontere te se premija za tu vrstu

osiguranja automatski obračunava već prilikom obračuna i isplate plaće. Za nezaposlene na burzi ova vrsta osiguranja plaća se iz osiguranja od nezaposlenosti. U pokriću su troškovi medicinskih usluga nastali kao posljedica nezgode, profesionalne bolesti, naknada plaće za vrijeme liječenja i izbjivanja s posla, invalidska renta koja se nakon smrti osiguranika isplaćuje nasljednicima i dr.

Tablica 3: Premija životnih osiguranja u 2011

Direktni osiguratelji Vrijednosti u 1'000 CHF	Zaračunata bruto premija		Udio u % u 2011	Promjena u odnosu na PG
	2010	2011		
Kolektivno osiguranje života (profesionalna mirovinska skrb - II. Stup)	20'745'267	22'031'937	67.3%	6.2%
Klasično pojedinačno osiguranje života	4'576'666	4'465'324	13.6%	-2.4%
Klasično pojedinačno rentno osiguranje	870'861	734'164	2.2%	-15.7%
Osiguranje života povezano s udjelima u fondovima	1'754'220	1'718'223	5.2%	-2.1%
Osiguranje života povezano s udjelima u internom ulagačkom portfelju	1'296'444	703'513	2.1%	-45.7%
Osiguranje s kapitalizacijom i tontini	389'102	463'529	1.4%	19.1%
Ostala životna osiguranja	496'370	445'150	1.4%	-10.3%
Zdravstveno i osiguranje od nezgode	8'059	7'254	0.0%	-10.0%
Podružnice u inozemstvu	2'214'738	2'031'158	6.2%	-8.3%
Preuzeto reosiguranje	299'121	159'430	0.5%	-46.7%
Ukupno	32'650'848	32'759'684	100,00%	0.3%

Izvor: Finma (Eidgenössische Finanzmarkt Aufsicht Schweiz)

Tablica 4: Rang lista osiguratelja životnog osiguranja

Osiguratelj	2010		2011	
	Udio na tržištu	Kumulativni tržišni udio	Udio na tržištu	Kumulativni tržišni udio
AXA Leben	26,7	26,7	28,4	28,4
Swiss Life	24,7	51,4	25,3	53,7
Helvetia Leben	9,3	60,7	10,8	64,5
Basler Leben	9,3	70	9,1	73,6
Allianz Swiss Leben	6,8	76,8	7	80,6
Zürich Leben	5,6	82,5	6,1	86,7

Izvor: Finma (Eidgenössische Finanzmarkt Aufsicht Schweiz)

Naknada štete

Prema podacima Švicarskog udruženja osiguratelja (Schweizerische Versicherungsverband) švicarski su osiguratelji prošle godine svake sekunde u prosjeku isplatili 1371 CHF osigurane.

Godišnje likvidirane štete kreću se oko 43 mlrd. CHF, odnosno 5500 CHF po stanovniku. Isplate po osnovi obveza iz različitih vrsta ugovora životnih osiguranja u 2011. iznosile su 27.286 mlrd. CHF, a po osnovi neživotnih osiguranja 15.955 mlrd.

Kvota štete iznosi 62,6 posto i bilježi blagi pad u odnosu na prethodnu godinu. Najviše kvote štete zabilježene su u zdravstvenom osiguranju (76,4 posto), turistič-

koj potpori (73,3 posto) te kasko osiguranju (72,3 posto), a najniže u osiguranju kredita i garancija (6,8 posto), pomorskom, zračnom i transportnom osiguranju (34,7 posto) te osiguranju od odgovornosti (34,7 posto).

Pravna regulativa i nadzor

Iako Švicarska nije članica Europske unije, ipak je pod velikim utjecajem europskih kretanja u industriji osiguranja. Stoga su još 1993/4 Zakoni o životnom i neživotnom osiguranju pretrpjeli određene promjene kako bi ih se učinilo "EU-kompatibilnim". Time je EU sustav solventnosti (Solvency I) relevantan i za Švicarsku, koja je uvela i dodatni, takozvani Schweizer Sol-

venz Test (SST). Od 1. siječnja 2006. na snazi su nove verzije Zakona o nadzoru osiguratelja (der Versicherungsaufsichtsgesetzes - VAG), Pravilnik o nadzoru (der Aufsichtsverordnung - AVO) te Zakon o ugovoru o osiguranju (der Versicherungsvertragsgesetzes - VVG). Regulacija ugovora o osiguranju svjesno je izdvojena iz Zakona o obveznim odnosima (Obligationenrecht) zbog njegovih specifičnosti – mnogih prisilnih, specifičnih osigurateljno-tehničkih odredbi te zaštite slabije strane u ugovoru (ugovaratelja osiguranja) koja u principu nema osigurateljni know-how kako bi bila u stanju dobro procijeniti takvu vrstu ugovora. Taj argument ne vrijedi za ugovor o reosiguranju gdje se ugovorne strane smatraju ravnopravnima.

Nadzorno tijelo je Eidgenössische Finanzmarkt Aufsicht (FINMA), koje je s radom počelo 2009. kao integrirano tijelo za nadzor kako bankarskog tako i nebankarskog financijskog sektora, a nastao je

Prošle godine na švicarskom osigurateljnem tržištu poslovalo je ukupno 210 osiguratelja, od čega njih 161 sa sjedištem u Švicarskoj, a 49 su podružnice stranih osiguratelja

Tablica 5: Zračunata premija neživotnih osiguranja

Direktni osiguratelji Vrijednosti u 1'000 CHF	Zračunata bruto premija		Udio u % u 2011	Promjena u odnosu na PG
	2010	2011		
Zdravstveno osiguranje	8'8681'211	9'239'019	36.5%	4.3%
Požar i neke druge opasnosti	4'048'082	3'990'045	15.8%	-1.4%
Nezgodna	3'005'998	2'964'433	11.7%	-1.4%
Motorna vozila (kasko)	2'767'919	2'824'663	11.2%	2.1%
Motorna vozila (odgovornost)	2'645'823	2'686'462	10.6%	1.5%
Osiguranje od odgovornosti	1'961'706	1'903'820	7.5%	-3.0%
Pomorska, zračna i transportna osiguranja	474'502	427'434	1.7%	-9.9%
Osiguranje pravne zaštite	406'858	438'664	1.7%	7.8%
Osiguranje financijskih gubitaka	324'267	330'307	1.3%	1.9%
Osiguranje kredita, garancija	252'230	283'920	1.1%	12.6%
Turistička potpora	192'174	193'906	0.8%	0.9%
Ukupno direktni osiguratelji	24'940'769	25'282'674	100,0%	1,4%

Izvor: Finma (Eidgenössische Finanzmarkt Aufsicht Schweiz)

spajanjem bivših nadzornih tijela za osiguranja (Bundesamt für Privatversicherungswesen - BPV) i banaka (Eidgenössische Bankenkommission - EBK).

Primarni cilj FINMA-e je zaštita osiguravatelja od nesolventnosti osiguratelja te u obradi zloraba. FINMA je prema osigurateljima rigorozna, a oni prema njoj kritični jer smatraju da im sve strožim nadzorom i zahtjevima umanjuje konkurentsku prednost, sputava inovativnost te umanjuje konkurentnost cijelog švicarskog financijskog sektora na međunarodnoj razini.

Udruženje osiguratelja

Švicarsko udruženje osiguratelja (Schweizerische Versicherungsverband) je krovna organizacija privatnih osiguratelja i reosiguratelja - 70 velikih i malih domaćih i inozemnih osiguratelja i reosiguratelja njezini su članovi. Oni prihode oko 70 posto ukupne premije osiguranja. Ta organizacija je osobito aktivna u sljedećim područjima: socijalna sigurnost (profesionalna mirovinska skrb, životno osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezgode), tržišno natjecanje, ekonomska i fiskalna politika, klima i okoliš, prevencija te obrazovanje. Svojim aktivnim javnim radom ta organizacija promiče povjerenje konzumenata industrije osiguranja. Stručnim znanjem, razmjenom informacija relevantnih za industriju osiguranja stvara vrijednost za svoje članove. Pruža i sveobuhvatno, fokusirano i modularno obrazovanje i osposobljavanje te se zauzima za mjere prevencije od različitih šteta.

Kanali prodaje

Kad su posrijedi kanali prodaje u poslovnom sektoru (srednja i velika poduzeća), dominiraju brokeri, kako u neživotnom

FINMA je prema osigurateljima rigorozna, a oni prema njoj kritični jer smatraju da im sve strožim nadzorom i zahtjevima umanjuje konkurentsku prednost, sputava inovativnost te umanjuje konkurentnost cijelog švicarskog financijskog sektora na međunarodnoj razini

tako i životnom osiguranju (kolektivna profesionalna mirovinska skrb - II. stup). Samo mali broj životnih osiguratelja posluje isključivo putem brokera, a, za razliku od Njemačke, zbog veličine tržišta ne postoje brokeri koji su isključivo specijalizirani za neživotna osiguranja. U prodaji imovinskih osiguranja fizičkim osobama i malim poduzećima dominiraju tradicionalno vrlo jake interne prodajne mreže osiguratelja koje kvalitetnim savjetovanjem i dobrom uslugom nastoje klijente što više vezati uz osiguratelja.

S obzirom na to da je gotovo 70 posto ostvarene zaračunate bruto premije osiguranja ostvareno u inozemstvu, industrija osiguranja za Švicarsku vrlo je značajan izvozni proizvod

Međutim, zbog različitih strategija osiguratelja proizvodi osiguranja i usluge koje se uz to nude sve su raznovrsniji, pa interne prodajne mreže nisu u mogućnosti u potpunosti zadovoljiti potrebe klijenata. Ta činjenica stoga sve više ide na ruku brokerima, neovisnim savjetnicima i vezanim zastupnicima koji rade za više osiguratelja. Razni neovisni savjetnici, zastupnici te banke tako sve više dobivaju na značenju u prodaji individualnih životnih osiguranja.

Uz brokere i agencije, na značaju dobivaju i različita partnerstva osiguravajućih kuća i trećih osoba. Bitka za nove distributere sve je naglašenija, te dovodi do različitih "egzotičnih" partnerstva. Tehnološki kanali prodaje također su sve zastupljeniji, ali većinom u prodaji standardiziranih proizvoda.

Sve veći ekonomski i socijalni izazovi

Ekonomska kriza posljednjih godina zatekla je švicarske osiguratelje usred procesa promjena. Još 2005. osigurateljna tržišta pretrpjela su značajne gubitke zbog ekstremnih šteta i burzovnih gubitaka, no nevolje se i dalje nastavljaju.

Niske kamatne stope, sve stroži regulatorni trendovi te zasićenost domaćih tržišta za branšu nisu, doduše, novi, ali su sve jače naglašeni. Duboke društvene promjene nose sa sobom nesagledive izazove. Financijska održivost povećanja očekivanog trajanja života (prosječno trajanje života), osigurljivost novih rizika poput pandemija i elektromagnetskog zagađenja te pad društvene solidarnosti i, na kraju, sve zahtjevniji kupci pogađaju ideju osiguranja ravno u središte i stavljaju švicarske osiguratelje pred velike izazove u budućnosti. ■

Tablica 6: Rang lista osiguratelja neživotnog osiguranja

Osiguratelj	2010		2011	
	Udio na tržištu u %	Kumulativni tržišni udio u %	Udio na tržištu u %	Kumulativni tržišni udio
AXA Versicherungen	18,8%	18,8%	19,0%	19,0%
Zürich Versicherung	15,9%	34,7%	15,6%	34,6%
Schweizerische Mobiliar	12,9%	47,6%	13,5%	48,1%
Allianz Swiss	10,4%	57,9%	10,4%	58,5%
Basler	7,6%	65,5%	7,7%	66,2%
Generali Assurances	4,6%	70,1%	4,7%	70,9%
Vaudoise	4,0%	74,1%	4,1%	75,0%
Helvetia	3,8%	78,0%	4,1%	79,1%
Schweizerische National	3,8%	81,7%	3,9%	83,0%

Izvor: Finma (Eidgenössische Finanzmarkt Aufsicht Schweiz)